

UPSALA NYA TIDNING

JULNUMMER 1941

Φ och UNT

Ombedd att berätta något om Olof Thunmans förbindelser med Upsala Ny Tidning fullgör jag härmed uppdraget. Jag har redan tidigare vid en del tillfällen berört detta ämne men då den publik som nåtts av denna förkunnelse torde vara relativt begränsad tar jag mig friheten att här delvis upprepa vad tidigare sagts.

När jag 1916 började min 57-åriga tidningsmannabana på UNT var Olle bosatt i Axvall i Västergötland. Man fick ju redan tidigt höra talas om denna särpräglade personlighet, som medverkat i tidningen med sina sobra teckningar och sin mårgfulla vers redan i seklets första decennium. Det första mera påtagliga minne jag har av honom är när huvudredaktören, den legendariska Axel Johansson, en dag omtalade att han fått brev från Olle Thunman vari denne tackade för ett erhållet honorar. Han meddelade däri att han, trots kampen för det dagliga brödet, för pengarna köpt en gitarr. "Det var kanske lite lättsinnigt", skrev han, "men Carin gillade det skarpt!" Carin var hans älskade hustru som han livet igenom i ett lyckligt äktenskap ofantligt beundrade. Olle tyckte f.ö. om att göra sådant som andra människor ansåg oförnuftigt, särskilt när det gällde pengar. Kanske var det samma gitarr som han en gång långt senare bröt i två delar då han i ett anfall av stor välvilja ville skänka bort den. Han hade två gäster och då han inte kunde bestämma sig för vilken av dem som borde få instrumentet i fråga löste han problemet genom att resolut bryta itu det och skänka de två var sin del.

Vid ett annat tillfälle omtalade Axel Johansson att då hans älskade far, den gamle prydliga riddarhusvaktmästaren, avlidit Olle skrivit ett kondoleansbrev till honom vari han uttryckte sitt del-

tagande med orden: "Där du står har jag ock stått en gång. Tag min hand och låt oss vandra samman." Dessa båda brev tycker jag ger en hel del av människan Olof Thunman.

När han sedermera återvände till de uppländska bruksbygderna och framför allt sedan han bosatt sig i Knivsta och då och då gästade tidningen kom jag att få en del personliga kontakter med honom. Då jag var nattredaktör och alltså hade min arbetstid förlagd till dygnets sena och tidigaste timmar var det mest en något uppsluppen Olle jag sammanträffade med och inte den ambitiöst och flitigt verksamme författaren och tecknaren, som bl.a. verksamt bidrog till att Upsala Ny Tidnings på den tiden så förnämliga julnummer blev numera mycket eftersökta kulturhistoriska dokument. Han illustrerade, utom sina egna dikter och prosaartiklar, en rad av de dåtida medarbetarnas alster. Han följde Rutger Sernander på hans strövtåg till Rickebasta träsk och Fiby urskog. Han ritade bl.a. runstenar till Ollo v. Friesens artiklar, gravhögar till Sune Lindqvists arkeologiska inlägg och illustrerade Natan Lindqvists och Jöran Sahlgrens namnforskningsartiklar. Med sitt stora kunnande inom en del humanistiska områden var han en trogen och uppskattad vän och följeslagare till dåtida professorer och andra akademiker som medverkade i tidningen. Han hade, innan han övergick till Konstakademien i början av seklet, studerat nordiska språk i Uppsala och även nosat på nordisk arkeologi. Med tiden blev han en lärd man som kunde diskutera fackfrågor med dessa framstående vetenskappare.

Det var i UNT och dess nämnda julnummer Olle mest producerade sig och tidningen torde kunna betraktas som hans "arbetsgivare" om man kan tala om någon sådan

när det gäller en så självständig person som Olof Thunman.

Men, som sagt, det är mest om den nattlige Olle jag kan berätta. När han kom till stan - det hände inte alltför ofta - blev det ganska oroligt på gator och restauranger och framför allt på tidningen. Med under landsvistelsen uppladdade krafter kom han in till metropolen vid Fyris. Hans komprimerade livsglädje släpptes då loss och han ville leka. Olle var stark som en björn. Han lyfte ibland upp mig på sträckta armar för att sedan släppa mig ganska vårdslöst. Han brukade vrida eldgafflar - sådana fanns då ännu - i spiraler med händerna och lyfta tunga skrivbord som han släppte lika nonchalant som mig. Det vållade ju en del oreda på redaktionen särskilt som man då ännu använde bläckhorn. Jag minns att han en gång kom rusande med den ena papperskorgen efter den andra till vattenledningen i gamla trälhavet på redaktionen vid Riddartorget. Han hade förlagt en cigarrett och inbillade sig att han slängt den i någon papperskorg och befarade eldsvåda. Och

så fick han ju tillfälle att leka brandman. Han kunde gå ut i tryckeriet och riva av en försvarlig bit tidningspapper av de breda rullarna. Med detta täckte han sedan golvet i stora redaktionsrummet. Sedan kröp han på alla fyra och ritade förhistoriska djur.

Ibland skrev han också tillfällighetsdikter och överlämnade till mig med generös hand. En av dem han tillägnade mig en natt lyder:

Tack för lånet av ditt bläck
Jag är plump. Jag är en fläck
på ett fejat örlogsdäck.
Jag är god och glad och fräck.
Jag är alla brackors skräck.
Och som grågås flyger jag
höst och vår i svanors lag
med i sångens, ursprungssångens
vilda, djärva sträck.

Olle gjorde det, som nämnts, ganska oroligt på restaurangerna under sina stadsbesök och var på tredje dygnet ganska besvärlig. Personalen kände honom i regel väl och lät honom hållas. Emellertid råkade det komma en ny hovmästare på

Gillet som inte kände till Olles egenheter, med chevalereska knäfall för damerna etc. Han tolererade inte Olles speciella humor utan tillkallade polis som tog med skalden till sinkabirum. Han släpptes ut vid halvtolvtiden och kom då upp till UNT, som då hade sina lokaler vid Gamla torget. Han smög sig in i mitt rum och viskade hest i mitt öra: "Olle har suttit i tornet. Dom släppte ut mej när krogarna hade stängt. Olle lura' dom för Olle har med sig." Och så dök han ned bland flaskorna i sin ryggsäck som han försiktigt nog deponerat på tidningen.

Jag var med Olle på en minnesrik expedition i början av 20-talet. En stor val hade förrirat sig in genom Öresund till Östersjön och vidare till upplandskusten. Den hade strandat på en liten ö vid Fagerviken. Vi reste dit två man, dåvarande redaktionssekreteraren Helge Gad och jag, för att göra reportage. Olle följde med för att rita. Det torde vara första och enda gången han uppträdde som reportagetecknare. Vi åkte bil så långt vi kunde komma, men sedan måste vi i kalda vintern, det var i januari, traska över isen bort mot ön, där den väldiga valbjässen låg. Det blev genast tåget över Bält för Olle, som vanligen nattetid brukade kräva lösen på Uppsalas gator där han hade en del egendomliga historiska krigslekar för sig när han inte spelade fingerade scener ur Djungelboken. Han tog befälet som Karl X Gustaf. Jag utnämndes till Erik Dahlberg och Helge Gad till någon annan, kanske Magnus Stenbock och så marscherade vi, under Olles ljudliga kommandorop, fram över isen mot valkadavret kring vilket en liten, men mycket intresserad, skara samlats när Olle kom tågande klädd i fårskinnspäls och med sin karaktäristiska, rundkulliga pälsmössa på huvudet, åtföljd av sina mindre vinter- och stridsutrustade män. Han övertog givetvis även befälet över de kring valen församlade för att sedan från skilda håll avbilda det stora djuret på sitt skissblock. Det blev ett stort uppslaget referat i UNT med stora thunmanteckningar av en i Östersjön förolyckad, stackars val.

Mera skulle kunna berättas om Olle och UNT men det här anförda, kanske kan ge en liten bild av honom och hans förhållande till tidningen. Det fanns många vackra sidor hos denne kavaljer, denne rikt begåvade, temperamentsfulla vallonättling som satt inne med en hel del för-

nämliga kvalifikationer, både som konstnär och människa och ingalunda lekte fram sitt liv som man kanske frestas tro av det här anförda. Vid promenader tillsammans med honom efter arbetets slut blev det, när Thunman inte var på ett alltför uppsluppet sinnelag, mycket givande morgonstunder på stadens gator då skalden visade sig vara en fängslande berättare. I timmar kunde han tala om sin akademitid, om sina sammanträffanden med Albert Engström - O.T. medarbetade ju också i Strix - och andra konstnärer, om fotvandringar i Värmland då "Vi gå över dagstänkta berg" kom till, om ballongfärder och annat som han upplevt eller hört berättas om. Då var Olle den verkliga charmören som helt fängslade den unga lyssnaren som minns Olof Thunman som en originell, livsbejakande människa med ynglingasinnet i behåll livet igenom, en konstnär som var både poet, tecknare, målare och kompositör och vars insatser i Upsala Nya Tidning var av det största värde och väl knappast kunde honoreras efter förtjänst, även om bladet gav honom ett verksamt stöd i hans skapande gärning.

Ellis Edman

